

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Центральноукраїнського
державного університету
імені Володимира Винниченка
доктор юридичних наук, професор

Євген СОБОЛЬ

«26» травня 2026 року

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Костецького Сергія Сергійовича на тему «Адміністративно-правові засади реалізації принципу законності судової влади» поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право, за спеціальність 081 Право

ВИТЯГ

з протоколу засідання фахового семінару кафедри галузевого права та правоохоронної діяльності Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка від 26 травня 2026 року

Присутні:

доктор юридичних наук, професор Соболев Є.Ю., доктор юридичних наук, професор Манжула А.А., доктор юридичних наук, професор Гриценко В.Г., доктор юридичних наук, професор Кондратенко В.М., кандидат юридичних наук, доцент Сокурєнко О.А. (науковий керівник), кандидат юридичних наук, доцент Максимєнко Н.В., кандидат юридичних наук, доцент Зеленко І.П., кандидат юридичних наук, доцент Окопник О.М.

З присутніх – 4 доктори юридичних наук та 4 кандидати юридичних наук – фахівців за профілем поданої на розгляд дисертації.

Голова засідання – Манжула Андрій Анатолійович, професор кафедри галузевого права та правоохоронної діяльності, доктор юридичних наук, професор.

Порядок денний:

Публічна презентація здобувачем Костецьким Сергієм Сергійовичем наукових результатів дисертації на тему «Адміністративно-правові засади реалізації принципу законності судової влади» на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право, за спеціальністю 081 Право та її обговорення з метою надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів.

Науковий керівник - Сокурєнко Олена Анатоліївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри галузевого права та правоохоронної діяльності Центральноукраїнського державного університету імені Володимира

Винниченка

Слухали:

Доповідь здобувача ступеня доктора філософії Костецького С.С. на тему «Адміністративно-правові засади реалізації принципу законності судової влади», поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право».

Доповідач обґрунтував актуальність обраної теми, визначив мету, завдання, методологію, схарактеризував об'єкт і предмет дослідження, виклав основні наукові положення та висновки, що виносяться на захист, вказав науково-практичну значущість роботи, зазначив про впровадження результатів дослідження.

Вибір теми дослідження зумовлено тим, що в сучасних умовах реалізація принципу законності судової влади зазнає впливу комплексу нормативних, інституційних, процесуальних і суспільних чинників. За таких обставин дослідження адміністративно-правових засад його реалізації набуває теоретичного та прикладного значення.

Особливої ваги ця проблема набуває в умовах тривалої трансформації судової системи України. Судова реформа, оновлення процесуального законодавства, зміни в системі судоустрою, посилення вимог до обґрунтованості судових рішень, забезпечення єдності судової практики та зростання ролі адміністративного судочинства як механізму контролю за публічною владою актуалізують потребу в новому осмисленні змісту принципу законності. У сучасній правовій державі законність у сфері судової влади не може зводитися до формального дотримання норм права, оскільки вона охоплює якість закону, правову визначеність, належну процедуру, мотивованість рішень, доступ до правосуддя, ефективність судового контролю та обов'язковість виконання судового рішення.

Воєнний стан істотно загострив значення законності у функціонуванні судової влади. Переміщення населення, зміна територіальної підсудності, навантаження на судову систему, ускладнення доступу до суду, порушення строків розгляду справ, проблеми з виконанням судових рішень, функціонування судів на деокупованих і прифронтових територіях поставили перед державою завдання забезпечити безперервність правосуддя за умов надзвичайних викликів. За таких обставин принцип законності набуває особливого змісту, оскільки йдеться про нормативну правильність судової діяльності та збереження спроможності судової влади діяти у спосіб, сумісний із конституційними гарантіями, правами людини й засадами верховенства права.

Наявна модель правового забезпечення законності судової влади в Україні має низку проблемних аспектів. До них належать фрагментарність окремих нормативних приписів, неоднаковість підходів до тлумачення меж судового контролю, складність співвідношення принципу законності з адміністративним розсудом суб'єктів владних повноважень, недостатня визначеність окремих процедурних механізмів, потреба в посиленні гарантій мотивованості судових рішень, своєчасності розгляду справ та виконання судових актів. Чинне законодавство здебільшого визначає організаційні та процесуальні засади

діяльності судів, однак не завжди забезпечує цілісне бачення законності як комплексної адміністративно-правової засади функціонування судової влади.

За таких умов адміністративно-правові засади реалізації принципу законності судової влади потребують комплексного наукового переосмислення. Особливої актуальності набуває дослідження законності як багатовимірної правової категорії, що виявляється на рівні правотворення, організаційного забезпечення судової системи, процесуальної форми здійснення правосуддя, адміністративного судового контролю та виконання судових рішень. З огляду на це виникає потреба в цілісному науковому підході до розуміння адміністративно-правових засад реалізації принципу законності судової влади, у формуванні пропозицій з удосконалення законодавства й практики його застосування.

Структура та обсяг дисертації зумовлена метою і логікою дослідження та складається з анотації державною та англійською мовами, вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

По завершенню доповіді Костецькому С.С. присутніми були поставлені такі **запитання**:

Зеленко І.П.: Яке місце принципу законності в системі функціонування судової влади та чому його не можна зводити лише до формального дотримання норм законодавства?

Відповідь: Дякую за запитання. Принцип законності посідає одне з ключових місць у системі функціонування судової влади, оскільки саме через нього забезпечується зв'язаність суду правом, передбачуваність судових рішень, належна процесуальна форма здійснення правосуддя та реальний захист прав, свобод і законних інтересів особи. У сфері судової влади законність виступає не лише вимогою правильного застосування норм матеріального й процесуального права, а й гарантією того, що судові рішення буде ухвалене незалежним судом, у межах юрисдикції, із дотриманням належної процедури, правової визначеності, мотивованості та обов'язковості виконання.

Водночас сучасне розуміння законності не може обмежуватися формальною відповідністю дій суду чи суб'єкта владних повноважень чинному законодавству. Такий підхід був би занадто вузьким, оскільки він не враховує якості самого закону, його конституційності, узгодженості з правами людини, вимогами справедливості, пропорційності та верховенства права. Саме тому в дисертації принцип законності розглянуто як комплексну адміністративно-правову засаду, що охоплює нормативну визначеність, належну інтерпретацію правових норм, заборону свавільності, ефективність судового контролю та спрямованість на захист людини.

Особливого значення цей принцип набуває в адміністративному судочинстві, де суд перевіряє законність рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень. У такому контексті законність виконує подвійну функцію: з одного боку, вона визначає вимоги до самого судового розгляду, а з іншого - є критерієм перевірки діяльності публічної адміністрації. Адміністративний суд має оцінювати не тільки наявність формальної правової підстави, а й мету використання повноваження, обґрунтованість рішення, пропорційність

втручання, дотримання процедури, своєчасність дій та реальний вплив владного рішення на права особи.

Отже, принцип законності у сфері судової влади є не декларативною вимогою, а дієвим стандартом організації правосуддя, адміністративного судового контролю й захисту особи від свавільного владного втручання. Його реальна дія можлива лише за умови поєднання формальної відповідності закону з верховенством права, правовою визначеністю, мотивованістю судового рішення, ефективним судовим захистом і належним виконанням судових актів.

Гриценко В.Г.: Чому принцип законності у сфері судової влади потрібно розглядати у зв'язку з принципом верховенства права?

Відповідь: Дякую за запитання. Принцип законності не може бути належно розкритий поза зв'язком із верховенством права, оскільки сучасне розуміння законності не зводиться до формального дотримання норм чинного законодавства. Законність має оцінюватися з урахуванням якості закону, його конституційності, відповідності правам людини, вимогам справедливості, юридичної визначеності та заборони свавілля.

У сфері судової влади це має особливе значення. Суд не повинен механічно застосовувати норму права, якщо її застосування призводить до порушення фундаментальних прав особи або суперечить засадам справедливого судового розгляду. Саме тому в дисертації законність розглянуто як складник верховенства права, який поєднує формальну відповідність закону з правовою визначеністю, належною процедурою, мотивованістю судового рішення та ефективністю судового захисту.

Манжула А.А.: Які запобіжники порушень принципу законності в адміністративному судочинстві Ви вважаєте найважливішими?

Відповідь: Дякую за запитання. Найважливішими запобіжниками порушень принципу законності в адміністративному судочинстві є доступ до адміністративного суду, належне формування складу суду, неупередженість судді, рівність учасників процесу, публічність судового розгляду, офіційне з'ясування всіх обставин справи, спеціальний розподіл обов'язку доказування, мотивована оцінка доказів, забезпечення позову, апеляційний і касаційний перегляд, а також судовий контроль за виконанням судових рішень.

Їх значення полягає в тому, що вони діють не ізольовано, а як взаємопов'язана система. Наприклад, доступ до суду втрачає сенс без належного доказування, а мотивоване рішення не забезпечує повного захисту, якщо воно не виконується. Саме тому в роботі обґрунтовано, що запобіжники порушень законності мають охоплювати всі стадії судового захисту – від звернення особи до суду до фактичного виконання судового рішення.

Соболь Є.Ю.: Чому виконання судового рішення є складником реалізації принципу законності?

Відповідь: Дякую за запитання. Виконання судового рішення є завершальною й водночас надзвичайно важливою стадією реалізації принципу законності. Якщо суд визнав рішення, дію чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень незаконними, але відповідне судове рішення не виконується або виконується формально, захист прав особи залишається декларативним.

Саме тому законність у сфері судової влади не завершується ухваленням рішення. Вона охоплює також реальне поновлення порушеного права. Невиконання судових актів підриває довіру до судової влади, послаблює авторитет правосуддя й створює ризик повторення незаконної адміністративної практики. Тому в дисертації виконання судових рішень розглянуто як необхідний елемент ефективного судового захисту та практичної дії принципу законності.

Окопник О.М.: Яке значення має європейський досвід для Вашого дослідження?

Відповідь: Дякую за запитання. Європейський досвід має важливе значення для дослідження, оскільки він показує сучасну тенденцію розвитку принципу законності в адміністративно-процесуальному праві. У європейських правових порядках законність уже давно не обмежується формулою «діяти на підставі закону». Вона охоплює належну адміністративну процедуру, право особи бути вислуханою, доступ до матеріалів справи, мотивованість адміністративного акта, розгляд справи упродовж розумного строку, контроль за дискреційними повноваженнями, ефективний судовий захист і виконання судового рішення.

У роботі проаналізовано моделі Франції, Польщі, Німеччини, Іспанії, Італії, Естонії та Фінляндії. Кожна з них має власну законодавчу техніку, однак усі вони підтверджують спільну ідею: законність стосується не лише результату владного рішення, а й усього порядку його підготовки, ухвалення, мотивування, доведення до відома особи та подальшої судової перевірки.

Для України цей досвід має прикладне значення. Він підтверджує потребу подальшого зближення адміністративної процедури з адміністративним судочинством, удосконалення контролю за дискрецією, посилення реагування на адміністративну бездіяльність, розвитку попереднього судового захисту та забезпечення рівноцінних гарантій у паперовій та електронній формах провадження.

Максименко Н.В.: Які напрями оновлення адміністративно-процесуального законодавства України Ви пропонуєте?

Відповідь: Дякую за запитання. У дисертації запропоновано систему напрямів оновлення адміністративно-процесуального законодавства України з позиції принципу законності. Передусім ідеться про узгодження загального і спеціального процедурного регулювання. Спеціальні адміністративні процедури не повинні звужувати мінімальні права особи, зокрема право бути вислуханою, право на доступ до матеріалів справи, право на мотивоване рішення та право на ефективне оскарження.

Другим важливим напрямом є посилення взаємозв'язку адміністративної процедури з адміністративним судочинством. Суд має перевіряти не тільки кінцевий результат діяльності адміністративного органу, а й порядок формування адміністративного рішення: чи було належно з'ясовано обставини, чи враховано пояснення особи, чи наведено мотиви, чи дотримано принципу пропорційності.

Також запропоновано вдосконалити засоби реагування на адміністративну бездіяльність, розвивати інститут попереднього судового захисту, нормативно

врегулювати повне адміністративне досьє та забезпечити цифрову форму адміністративного провадження без звуження процесуальних гарантій особи. Усі ці напрями спрямовані на те, щоб принцип законності діяв не формально, а реально – як інструмент захисту особи від неправомірного владного втручання.

Після відповідей на запитання було озвучено висновок наукового керівника – кандидата юридичних наук, доцента **Сокурєнко О.А.**

Дисертаційне дослідження Костецького Сергія Сергійовича присвячене комплексному та багатоаспектному вивченню адміністративно-правових засад реалізації принципу законності судової влади, що набуває особливої актуальності в умовах трансформації судової системи України, оновлення адміністративно-процесуального законодавства, посилення ролі адміністративного судочинства та потреби забезпечення ефективного судового контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень.

У роботі всебічно обґрунтовано сутність і зміст принципу законності як складника принципу верховенства права, визначено його методологічні основи та розкрито особливості прояву у сфері судової влади. Автор переконливо доводить, що законність не може зводитися до формального дотримання чинного законодавства, оскільки її зміст охоплює якість закону, правову визначеність, належну процедуру, заборону свавільності, мотивованість судового рішення, ефективність судового захисту та обов'язковість виконання судових актів.

Значну увагу в дисертації приділено аналізу принципів адміністративного судочинства, визначенню місця принципу законності в їхній системі та з'ясуванню його інтегративної, гарантійної й правозахисної ролі. Обґрунтовано доцільність систематизації принципів адміністративного судочинства за їх функціонально-юридичною роллю в механізмі адміністративного правосуддя. Такий підхід дав змогу конкретизувати зв'язок принципу законності з доступом до правосуддя, рівністю сторін, змагальністю, офіційним з'ясуванням усіх обставин справи, мотивованістю судового рішення та ефективністю судового захисту.

Важливою частиною наукової роботи є дослідження проблем реалізації принципу законності в адміністративному судочинстві України. Автором проаналізовано формалізований підхід до перевірки рішень суб'єктів владних повноважень, нечіткість меж судового контролю за адміністративним розсудом, недостатню мотивованість окремих судових рішень, неоднаковість судової практики, фактичну нерівність сторін у публічно-правовому спорі, порушення розумних строків розгляду адміністративних справ, труднощі виконання судових рішень та повторюваність типових порушень з боку публічної адміністрації.

Окремої уваги заслуговує систематизація запобіжників порушень принципу законності в адміністративному судочинстві. У дисертації розкрито значення доступу до адміністративного суду, належного формування складу суду, неупередженості судді, рівності учасників процесу, публічності судового розгляду, офіційного з'ясування всіх обставин справи, спеціального розподілу обов'язку доказування, мотивованої оцінки доказів, забезпечення позову, інстанційного перегляду та контролю за виконанням судових рішень. Важливим

є висновок автора про те, що ці запобіжники мають діяти не ізольовано, а як взаємопов'язана система на всіх стадіях судового захисту.

Суттєве наукове значення має запропонована автором цілісна модель удосконалення механізму запобігання порушенням законності в адміністративному судочинстві. Вона побудована на поєднанні нормативних, організаційних, аналітичних, методичних, інформаційно-цифрових і виконавчих засобів. Така модель дає змогу розглядати забезпечення законності не як сукупність розрізнених процесуальних гарантій, а як комплексний механізм, спрямований на реальний захист прав особи, підвищення якості судового контролю та запобігання повторенню неправомірних управлінських практик.

Вагомою складовою дисертаційного дослідження є порівняльно-правовий аналіз закріплення принципу законності в адміністративно-процесуальному законодавстві європейських країн. Автором проаналізовано загальноєвропейські стандарти належного адміністрування та доступу до правосуддя, а також національні моделі Франції, Польщі, Німеччини, Іспанії, Італії, Естонії та Фінляндії. Це дало змогу обґрунтувати висновок про те, що в європейській правовій традиції принцип законності має виразний процедурний і правозахисний зміст та реалізується через право особи бути вислуханою, доступ до матеріалів справи, обов'язок мотивування адміністративного акта, контроль за дискреційними повноваженнями, ефективний судовий захист і належне виконання судових рішень.

На основі порівняльно-правового аналізу автором обґрунтовано напрями вдосконалення адміністративно-процесуального законодавства України. Серед них особливе значення мають узгодження загального і спеціального процедурного регулювання, посилення взаємозв'язку адміністративної процедури з адміністративним судочинством, удосконалення засобів реагування на адміністративну бездіяльність, розвиток інституту попереднього судового захисту, нормативне врегулювання повного адміністративного дос'є та забезпечення цифрової форми адміністративного провадження без звуження процесуальних гарантій особи.

Дисертація вирізняється системністю, логічною побудовою, високим рівнем теоретичного узагальнення та прикладною спрямованістю. Структура роботи відповідає логіці наукового дослідження й послідовно розкриває методологічні засади законності, її місце в системі принципів адміністративного судочинства, проблеми реалізації, систему запобіжників, напрями удосконалення відповідного механізму та європейські орієнтири оновлення адміністративно-процесуального законодавства України.

Результати дослідження апробовано на міжнародних науково-практичних конференціях і опубліковано у фахових виданнях. Основні наукові положення, висновки та пропозиції здобувача можуть бути використані в науково-дослідній діяльності, освітньому процесі, законотворчій роботі та правозастосовній практиці адміністративних судів. Практична цінність дисертації полягає у можливості застосування її результатів для вдосконалення адміністративно-процесуального законодавства України, підвищення якості судового контролю, посилення мотивованості судових рішень, забезпечення ефективного судового захисту та реального виконання судових актів.

Дисертант зарекомендував себе як компетентний, відповідальний та ініціативний науковець, здатний глибоко й системно аналізувати складні адміністративно-правові явища, критично оцінювати наукові підходи, працювати з широким масивом нормативних, доктринальних і практичних джерел, а також формулювати власні обґрунтовані висновки й пропозиції. У роботі він продемонстрував належний рівень володіння сучасною методологією юридичного дослідження, поняттєвим апаратом адміністративного права, адміністративного процесу та судового контролю.

Наукові положення та висновки дисертації є результатом самостійної й ґрунтовної роботи здобувача, відповідають сучасним вимогам до кваліфікаційних наукових праць і мають як теоретичне, так і практичне значення. Дослідження містить обґрунтовані пропозиції, спрямовані на посилення правозахисного потенціалу адміністративного судочинства, забезпечення реальної дії принципу законності у сфері судової влади та подальше вдосконалення адміністративно-процесуального законодавства України.

З урахуванням викладеного можна констатувати, що дисертаційне дослідження Костецького Сергія Сергійовича є завершеною науковою працею, яка вирізняється належним рівнем теоретичної новизни, практичної значущості та наукової самостійності. Результати роботи можуть бути використані для вдосконалення нормативно-правового забезпечення реалізації принципу законності судової влади, розвитку адміністративного судочинства, підвищення ефективності судового контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень, а також в освітньому процесі під час підготовки фахівців у сфері адміністративного права, адміністративного процесу та судоустрою.

Загалом дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор - Костецький Сергій Сергійович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Вважаю, що дисертаційну роботу можна представити до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

З оцінкою дисертації Костецького Сергія Сергійовича виступили рецензенти:

Кондратенко Віталій Миколайович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри загальноправових дисциплін та державного управління Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, який високо оцінив дисертаційне дослідження Костецького Сергія Сергійовича, присвячене адміністративно-правовим засадам реалізації принципу законності судової влади. Рецензент підкреслив, що обрана тематика є надзвичайно актуальною для сучасної правової системи України, оскільки ефективне функціонування судової влади, дотримання принципу законності, забезпечення верховенства права, правової визначеності та належного судового захисту безпосередньо впливають на рівень довіри до правосуддя, стабільність публічно-правових відносин і спроможність держави гарантувати права та

свободи людини.

Дисертація вирізняється цілісним підходом до аналізу принципу законності у сфері судової влади. Автор зумів переконливо обґрунтувати, що законність не може бути зведена лише до формального дотримання норм законодавства, а має розглядатися як комплексна адміністративно-правова засада, що охоплює якість закону, правову визначеність, належну процедуру, мотивованість судового рішення, ефективність судового контролю та реальне виконання судових актів.

Значної уваги в роботі надано аналізу адміністративного судочинства як особливої форми реалізації принципу законності в публічно-правовій сфері. Рецензент відзначив, що автор послідовно розкриває роль адміністративного суду у перевірці правомірності рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень, обґрунтовує межі судового контролю за адміністративним розсудом, акцентує на значенні мотивованості судових рішень, рівності сторін, офіційного з'ясування обставин справи, розумних строків розгляду та обов'язковості виконання судового рішення.

Професор Кондратенко В. М. підкреслив виваженість структури дослідження, обґрунтованість добору наукових методів і здатність автора системно інтерпретувати складні теоретико-правові й адміністративно-процесуальні положення. Особливої уваги заслуговує запропонована в дисертації модель удосконалення механізму запобігання порушенням законності в адміністративному судочинстві, яка поєднує нормативні, організаційні, аналітичні, методичні, інформаційно-цифрові та виконавчі засоби забезпечення законності.

Окремо рецензент відзначив практичну значущість положень, пов'язаних з оновленням адміністративно-процесуального законодавства України. Запропоновані автором напрями – узгодження загального і спеціального процедурного регулювання, посилення взаємозв'язку адміністративної процедури з адміністративним судочинством, удосконалення реагування на адміністративну бездіяльність, розвиток попереднього судового захисту, нормативне врегулювання повного адміністративного дос'є та забезпечення цифрової форми адміністративного провадження – мають важливе значення для підвищення ефективності судового захисту та зміцнення законності у сфері публічного адміністрування.

Водночас Кондратенко В. М. звернув увагу на окремі аспекти, які можуть стати підґрунтям для подальших наукових розвідок. Зокрема, додаткового дослідження потребують питання практичного впровадження стандартів судового контролю за дискреційними повноваженнями суб'єктів владних повноважень, удосконалення механізмів виконання судових рішень в адміністративних справах, а також забезпечення рівноцінності процесуальних гарантій у паперовій та електронній формах адміністративного провадження.

Окремої уваги, на думку рецензента, потребує і подальше вивчення впливу цифровізації на реалізацію принципу законності в адміністративному судочинстві. Розвиток електронного суду, електронного документообігу, дистанційної участі у судових засіданнях та цифрових адміністративних сервісів створює нові можливості для підвищення доступності правосуддя, однак

одночасно потребує належних правових гарантій, щоб цифрова форма не звужувала права особи, не ускладнювала доступ до суду та не послаблювала вимоги до мотивованості й прозорості судового розгляду.

Загалом професор Кондратенко В. М. наголосив, що дисертаційне дослідження Костецького Сергія Сергійовича має належний рівень наукової новизни, теоретичної обґрунтованості та практичної значущості. Робота є завершеним самостійним дослідженням, результати якого можуть бути використані в науково-дослідній діяльності, законотворчій роботі, правозастосовній практиці адміністративних судів, а також в освітньому процесі під час підготовки фахівців у галузі адміністративного права, адміністративного процесу та судоустрою.

У підсумку рецензент зазначив, що дисертаційна робота Костецького Сергія Сергійовича є завершеним, самостійним і науково обґрунтованим дослідженням, що має вагоме теоретичне та практичне значення, відповідає спеціальності 081 «Право», Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та може бути подана до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Максименко Наталія Володимирівна - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри галузевого права та правоохоронної діяльності Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, яка у своєму виступі акцентувала увагу на методологічній виваженості та практичній спрямованості дисертаційного дослідження Костецького Сергія Сергійовича. Було підкреслено, що авторові вдалося розкрити принцип законності судової влади не лише як загальноправову категорію, а як реальний інструмент забезпечення якості адміністративного судочинства, передбачуваності судової практики та захисту особи у публічно-правових спорах.

Особливо позитивно рецензентка оцінила те, що в роботі законність проаналізовано через її практичні прояви в діяльності адміністративного суду. Ідеться про доступ особи до правосуддя, рівність учасників процесу, повноту дослідження доказів, межі судового контролю за суб'єктами владних повноважень, вимоги до мотивування судового рішення та реальність його виконання. Такий підхід дає змогу побачити принцип законності не як абстрактну декларацію, а як сукупність конкретних процесуальних вимог, від яких залежить ефективність судового захисту.

Окремої уваги, на думку Максименко Н. М., заслуговує висвітлення проблеми фактичної нерівності сторін в адміністративному судочинстві. У дисертації переконливо показано, що приватна особа і суб'єкт владних повноважень вступають у процес із різними інформаційними, організаційними та ресурсними можливостями. Саме тому формальне проголошення рівності сторін не завжди забезпечує реальний баланс процесуальних можливостей. Важливим є обґрунтований автором висновок про потребу активної ролі суду,

належного розподілу обов'язку доказування та мотивованої оцінки доказів як засобів нейтралізації такої асиметрії.

Рецензентка також відзначила значення положень дисертації, присвячених доказуванню в адміністративному судочинстві. На її думку, автор слушно підкреслює, що у публічно-правових спорах доказування має особливе значення, оскільки саме суб'єкт владних повноважень повинен довести правомірність свого рішення, дії чи бездіяльності. Такий підхід відповідає природі адміністративного судочинства і дає змогу компенсувати фактичну нерівність сторін, забезпечити повноту судового контролю та запобігти формальному розгляду справи.

Окремо було наголошено на важливості мотивованості судового рішення як гарантії реалізації принципу законності. Максименко Н. М. зазначила, що мотивованість не можна сприймати лише як технічну вимогу до структури судового акта. Вона забезпечує зрозумілість судового рішення, можливість його перевірки в апеляційному чи касаційному порядку, а також довіру особи до результату судового розгляду. Судове рішення має давати відповідь на істотні доводи сторін, пояснювати оцінку доказів і чітко обґрунтовувати висновок суду.

Позитивної оцінки заслуговує і те, що в дисертації приділено увагу проблемі розумних строків розгляду адміністративних справ. Рецензентка підкреслила, що своєчасність судового захисту є важливим показником реальної дії принципу законності. Навіть обґрунтоване судове рішення може втратити практичне значення, якщо його ухвалено із надмірним зволіканням або якщо особа не отримує захисту тоді, коли він є найбільш потрібним. Саме тому питання строків розгляду справи органічно пов'язане з ефективністю адміністративного судочинства.

Серед переваг роботи рецензентка відзначила чіткість структури, послідовність викладу, коректне використання поняттєвого апарату адміністративного права й адміністративного процесу, а також здатність автора поєднати теоретичний аналіз із конкретними практичними пропозиціями. Дисертація не обмежується описом чинного стану правового регулювання, а містить обґрунтовані підходи до подальшого вдосконалення адміністративного судочинства та механізмів забезпечення законності у сфері судової влади.

Водночас Максименко Н. М. звернула увагу на окремі положення, які можуть бути розвинені в подальших наукових дослідженнях. Зокрема, перспективним є глибше вивчення процесуальних механізмів реагування на повторювані порушення з боку суб'єктів владних повноважень, удосконалення внутрішнього моніторингу виконання судових рішень в адміністративних справах, а також розроблення практичних критеріїв оцінювання достатності мотивування судового рішення в різних категоріях публічно-правових спорів.

Окремої уваги потребує також питання практичного забезпечення єдності судової практики. Рецензентка зазначила, що правова визначеність у сфері адміністративного судочинства значною мірою залежить від послідовності судових підходів, належного врахування правових позицій Верховного Суду та зрозумілого мотивування випадків відступу від усталеної практики. Подальше дослідження цього напрямку могло б посилити прикладну цінність наукових висновків автора.

Загалом Максименко Н. М. підкреслила, що дисертаційне дослідження Костецького Сергія Сергійовича має належний науковий рівень, є самостійним і завершеним, а його положення можуть бути використані в освітньому процесі, правозастосовній діяльності адміністративних судів та подальших дослідженнях проблем адміністративного судочинства. Зазначені зауваження мають рекомендаційний характер і не знижують загальної позитивної оцінки роботи.

У підсумку Максименко Н.В. відзначила, що дисертація Костецького Сергія Сергійовича є фундаментальною, комплексною та завершеною науковою працею, що поєднує новизну, глибину аналітичного опрацювання та практичну цінність. Робота відповідає спеціальності 081 «Право», Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та може бути подана до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

В обговоренні дисертаційної роботи Костецького Сергія Сергійовича тему: «Адміністративно-правові засади реалізації принципу законності судової влади» взяли участь:

доктор юридичних наук, професор Соболев Є. Ю. відзначив, що здобувач у процесі навчання за освітньо-науковою програмою спеціальності 081 «Право» повністю виконав індивідуальний план, опанував сучасні методи правових досліджень, засвоїв теоретико-методологічні основи адміністративного права, адміністративного судочинства та публічного адміністрування, продемонстрував належний рівень наукової самостійності й здатність до комплексного аналізу складних явищ у сфері функціонування судової влади та забезпечення законності в адміністративному судочинстві.

На думку професора Соболева Є. Ю., актуальність обраної теми є очевидною й беззаперечною. У сучасних умовах трансформації судової системи України, оновлення адміністративно-процесуального законодавства, посилення ролі адміністративного судочинства та зростання суспільного запиту на ефективний судовий захист питання реалізації принципу законності судової влади набуває особливої ваги. Від належного забезпечення цього принципу залежить рівень довіри до суду, передбачуваність судової практики, якість судового контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень та реальність захисту прав, свобод і законних інтересів особи.

Професор Соболев Є. Ю. підкреслив, що наукова новизна роботи полягає у комплексному розкритті принципу законності як адміністративно-правової засади функціонування судової влади. Здобувач обґрунтував, що законність у цій сфері не може бути зведена лише до формального дотримання норм чинного законодавства, оскільки вона охоплює правову визначеність, належну процедуру, заборону свавільності, мотивованість судового рішення, ефективність судового захисту та обов'язковість виконання судових актів. Такий підхід дає змогу розглядати принцип законності як складне правове явище, що поєднує нормативний, процесуальний, організаційний і правозахисний виміри.

Було відзначено й те, що здобувач запропонував цілісне бачення проблем реалізації принципу законності в адміністративному судочинстві. Зокрема, у роботі проаналізовано формалізований підхід до перевірки рішень суб'єктів владних повноважень, нечіткість меж судового контролю за адміністративним розсудом, недостатню мотивованість окремих судових рішень, неоднаковість судової практики, фактичну нерівність сторін у публічно-правовому спорі, порушення розумних строків розгляду адміністративних справ та труднощі виконання судових рішень. Важливим науковим результатом є систематизація цих проблем за їхнім функціональним впливом на ефективність судового захисту.

Також професор Соболев Є. Ю. звернув увагу на практичне значення запропонованої автором моделі удосконалення механізму запобігання порушенням законності в адміністративному судочинстві. Ця модель охоплює нормативні, організаційні, аналітичні, методичні, інформаційно-цифрові та виконавчі засоби, що дає змогу розглядати забезпечення законності не як окрему процесуальну вимогу, а як комплексний механізм належного функціонування адміністративного правосуддя. Особливо цінними є положення щодо посилення судового контролю за дискреційними повноваженнями, підвищення вимог до мотивування судових рішень, удосконалення реагування на адміністративну бездіяльність і забезпечення реального виконання судових актів.

Окремо було наголошено, що дисертація має чітку структуру, логічну послідовність викладу, належну методологічну основу та практичну спрямованість. Автор упевнено працює з категоріальним апаратом адміністративного права й адміністративного процесу, аналізує національне законодавство, судову практику, європейські стандарти належного адміністрування та зарубіжний досвід. Це дало змогу сформулювати обґрунтовані висновки й пропозиції, спрямовані на вдосконалення адміністративно-процесуального законодавства України та підвищення ефективності судового захисту.

Загалом професор Соболев Є. Ю. позитивно оцінив дисертаційне дослідження Костецького Сергія Сергійовича, підкресливши його наукову самостійність, актуальність, теоретичну значущість і прикладну цінність. Було зазначено, що робота відповідає вимогам до кваліфікаційних наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», а її результати можуть бути використані в науково-дослідній, освітній, законотворчій та правозастосовній діяльності.

Доктор юридичних наук, професор Гриценко В.Г. у своєму виступі підтримав загалом позитивну оцінку дисертаційного дослідження Костецького Сергія Сергійовича, водночас звернувши увагу на кілька аспектів, що потребують подальшої конкретизації. Зокрема, на його думку, окремі пропозиції автора щодо удосконалення адміністративно-процесуального законодавства України можуть бути розвинені детальніше з огляду на механізми їх практичного впровадження у діяльність адміністративних судів та суб'єктів владних повноважень.

Професор Гриценко В. Г. зазначив, що особливої уваги потребує питання меж судового контролю за дискреційними повноваженнями публічної

адміністрації. У роботі слушно наголошено, що адміністративний суд не повинен підміняти суб'єкта владних повноважень у вирішенні управлінського питання. Водночас доцільним було б надалі конкретизувати критерії, за якими суд має оцінювати правомірність адміністративного розсуду, зокрема щодо мети використання повноваження, пропорційності втручання, достатності фактичного обґрунтування та недопущення свавілля.

Окремо рецензент звернув увагу на проблему виконання судових рішень в адміністративних справах. На його думку, ця стадія має принципове значення для реальної дії принципу законності, оскільки саме виконання судового акта засвідчує, чи досягнуто практичного поновлення порушеного права особи. У зв'язку з цим перспективним є подальше наукове опрацювання механізмів судового контролю за виконанням рішень, відповідальності суб'єктів владних повноважень за їх невиконання або неналежне виконання, а також запобігання повторному ухваленню адміністративних актів, які вже були визнані судами незаконними.

Гриценко В. Г. також підкреслив, що в роботі доцільно було б ширше розкрити прикладні аспекти впровадження запропонованої автором моделі запобігання порушенням законності в адміністративному судочинстві. Ідеться насамперед про можливість використання цієї моделі у внутрішньому аналізі судової практики, узагальненні типових порушень, підготовці методичних рекомендацій для адміністративних судів та удосконаленні підходів до мотивування судових рішень у публічно-правових спорах.

Разом із тим професор Гриценко В. Г. підкреслив, що зазначені міркування мають рекомендаційний характер і не зменшують загальної наукової та практичної цінності роботи. Дисертація є цілісним і завершеним дослідженням, у якому авторові вдалося всебічно розкрити адміністративно-правову природу принципу законності судової влади, показати його зв'язок із верховенством права, правовою визначеністю, належною процедурою, ефективним судовим захистом та обов'язковістю виконання судового рішення.

Ураховуючи наукову новизну, аналітичну глибину та прикладне значення отриманих результатів, професор Гриценко В. Г. підтримав рекомендацію дисертації Костецького Сергія Сергійовича до подальшого розгляду спеціалізованою вченою радою як такої, що відповідає вимогам, установленим до кваліфікаційних наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Кандидат юридичних наук, доцент Окопник О.М. підтримала раніше висловлені позитивні оцінки та наголосила, що дисертаційне дослідження Костецького Сергія Сергійовича вирізняється високим рівнем теоретичного опрацювання, логічною структурою та виразною практичною значущістю. Рецензентка відзначила, що авторові вдалося комплексно розкрити адміністративно-правові засади реалізації принципу законності судової влади, поєднавши теоретико-правовий, процесуальний, організаційний і правозахисний виміри досліджуваної проблеми.

Окопник О. М. позитивно оцінила те, що здобувач послідовно розкрив законність як складник принципу верховенства права, не обмежуючись її вузьким формальним тлумаченням. У роботі переконливо показано, що

законність у сфері судової влади пов'язана з правовою визначеністю, належною процедурою, якістю судового рішення, дотриманням процесуальних гарантій, ефективністю судового захисту та обов'язковістю виконання судових актів. Такий підхід надає дослідженню не лише теоретичної, а й прикладної ваги.

Окремо рецензентка відзначила авторський підхід до характеристики системи принципів адміністративного судочинства. Важливим є те, що принцип законності розглянуто не ізольовано, а у взаємозв'язку з доступом до правосуддя, рівністю сторін, змагальністю, офіційним з'ясуванням усіх обставин справи, мотивованістю судового рішення та ефективністю судового захисту. Це дало змогу глибше розкрити його місце в механізмі адміністративного правосуддя та показати його інтегративну роль у системі процесуальних гарантій.

Схвально оцінено й те, що в дисертації належну увагу приділено проблемам реалізації принципу законності в адміністративному судочинстві. Автор обґрунтовано виокремив ті аспекти, які безпосередньо впливають на якість судового захисту: доступ до адміністративного суду, межі судового контролю, доказування, мотивування судових рішень, єдність судової практики, розумні строки розгляду справ і виконання судових актів. Така систематизація, на думку рецензентки, дає змогу не лише описати наявні проблеми, а й визначити напрями їх подолання.

Окопник О. М. підкреслила, що суттєвою перевагою роботи є її практична зорієнтованість. Запропоновані автором висновки можуть бути використані під час удосконалення адміністративно-процесуального законодавства, підготовки методичних матеріалів для правозастосовної діяльності, розроблення навчальних курсів з адміністративного права та адміністративного процесу, а також у подальших наукових дослідженнях проблем судового контролю й законності судової влади.

Серед позитивних рис дисертації рецензентка відзначила чіткість наукового викладу, послідовність аргументації, коректне використання поняттєвого апарату адміністративного права, належну роботу з нормативними й доктринальними джерелами, а також здатність автора формулювати власні узагальнення та практично спрямовані пропозиції. Робота демонструє самостійність наукового мислення здобувача й уміння поєднувати теоретичний аналіз із потребами правозастосовної практики.

У підсумку Окопник О. М. зазначила, що дисертація Костецького Сергія Сергійовича є самостійним, завершеним і актуальним дослідженням, результати якого мають теоретичне та практичне значення. На її думку, робота відповідає вимогам до кваліфікаційних наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» та може бути рекомендована до подальшого розгляду спеціалізованою вченою радою.

Кандидат юридичних наук, доцент Зеленко І.П. підкреслила, що обрана тема є надзвичайно актуальною, оскільки безпосередньо пов'язана з модернізацією судової системи України, розвитком адміністративного судочинства та практичною реалізацією принципу верховенства права у сфері судової влади. На її думку, дисертаційне дослідження Костецького Сергія Сергійовича вирізняється продуманою логікою викладу: чітко окреслено мету, коректно визначено об'єкт і предмет, послідовно сформульовано завдання та

обґрунтовано добір методів, що забезпечило отримання переконливих і науково значущих результатів.

Зеленко І. П. наголосила, що авторові вдалося обґрунтувати низку нових наукових положень, важливих для розвитку адміністративно-правової науки. Зокрема, у роботі уточнено зміст принципу законності як адміністративно-правової засади функціонування судової влади, розкрито його зв'язок із верховенством права, правовою визначеністю, належною процедурою, мотивованістю судового рішення та ефективним судовим захистом. Важливим результатом є також систематизація проблем реалізації принципу законності в адміністративному судочинстві за їхнім впливом на якість судового захисту.

Окремо позитивно оцінено авторське бачення місця принципу законності в системі принципів адміністративного судочинства. Здобувач переконливо показав, що законність не діє ізольовано, а перебуває у взаємозв'язку з доступом до правосуддя, рівністю сторін, змагальністю, офіційним з'ясуванням усіх обставин справи, публічністю процесу, мотивованістю судового рішення та обов'язковістю його виконання. Такий підхід дає змогу глибше зрозуміти гарантійне й правозахисне значення законності в публічно-правових спорах.

Зеленко І. П. відзначила масштаб і різноплановість використаної джерельної бази, яка охоплює чинне законодавство України, акти у сфері судоустрою, адміністративного судочинства та адміністративної процедури, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, європейські стандарти належного адміністрування, а також порівняльно-правовий матеріал щодо моделей закріплення принципу законності в адміністративно-процесуальному законодавстві європейських країн.

За словами Зеленко І. П., дослідження характеризується методичною виваженістю, коректністю термінологічного апарату, академічною строгістю та належною глибиною аналітичного опрацювання проблематики. Автор послідовно використовує поняттєвий апарат адміністративного права й адміністративного процесу, уникає поверхового опису правових явищ та формулює власні узагальнення щодо механізму реалізації принципу законності у сфері судової влади.

Рецензентка також підкреслила прикладну цінність отриманих результатів. На її думку, сформульовані в дисертації положення можуть бути використані під час удосконалення адміністративно-процесуального законодавства України, підготовки методичних матеріалів для адміністративних судів, розвитку навчальних курсів з адміністративного права й адміністративного процесу, а також у подальших дослідженнях проблем судового контролю, правової визначеності та ефективного судового захисту.

У підсумку Зеленко І. П. підтримала висновки рецензентів і наголосила, що дисертаційна робота Костецького Сергія Сергійовича є самостійним, оригінальним і завершеним дослідженням, що має теоретичну новизну, прикладне значення та відповідає вимогам, установленим до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право». Робота рекомендована до подальшого розгляду у спеціалізованій вченій раді.

Присутні на засіданні одноголосно запропонували визнати дисертацію Костецького Сергія Сергійовича завершеною теоретично та практично значимою

науковою роботою, що містить висновки, які сприяють вирішенню нагальної наукової проблеми та є суттєвим внеском у розвиток юридичної науки, і яка може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді. Запропоновано схвалити такий висновок:

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Костецького Сергія Сергійовича на тему «Адміністративно-правові засади реалізації принципу законності судової влади» поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право»

Актуальність дослідження. Судова влада посідає визначальне місце в системі правової держави, а принцип законності є однією з базових засад її організації та функціонування. Дотримання цього принципу забезпечує зв'язаність судової влади правом, обмеження свавільного втручання у здійснення правосуддя, захист прав і свобод людини та формування суспільної довіри до суду як незалежного й справедливого арбітра. Актуальність роботи зумовлено тим, що в сучасних умовах реалізація принципу законності судової влади зазнає впливу комплексу нормативних, інституційних, процесуальних і суспільних чинників. За таких обставин дослідження адміністративно-правових засад його реалізації набуває теоретичного та прикладного значення.

Особливої ваги ця проблема набуває в умовах тривалої трансформації судової системи України. Судова реформа, оновлення процесуального законодавства, зміни в системі судоустрою, посилення вимог до обґрунтованості судових рішень, забезпечення єдності судової практики та зростання ролі адміністративного судочинства як механізму контролю за публічною владою актуалізують потребу в новому осмисленні змісту принципу законності. У сучасній правовій державі законність у сфері судової влади не може зводитися до формального дотримання норм права, оскільки вона охоплює якість закону, правову визначеність, належну процедуру, мотивованість рішень, доступ до правосуддя, ефективність судового контролю та обов'язковість виконання судового рішення.

Воєнний стан істотно загострив значення законності у функціонуванні судової влади. Переміщення населення, зміна територіальної підсудності, навантаження на судову систему, ускладнення доступу до суду, порушення строків розгляду справ, проблеми з виконанням судових рішень, функціонування судів на деокупованих і прифронтових територіях поставили перед державою завдання забезпечити безперервність правосуддя за умов надзвичайних викликів. За таких обставин принцип законності набуває особливого змісту, оскільки йдеться про нормативну правильність судової діяльності та збереження спроможності судової влади діяти у спосіб, сумісний із конституційними гарантіями, правами людини й засадами верховенства права.

Наявна модель правового забезпечення законності судової влади в Україні має низку проблемних аспектів. До них належать фрагментарність окремих нормативних приписів, неоднаковість підходів до тлумачення меж судового контролю, складність співвідношення принципу законності з адміністративним

розсудом суб'єктів владних повноважень, недостатня визначеність окремих процедурних механізмів, потреба в посиленні гарантій мотивованості судових рішень, своєчасності розгляду справ та виконання судових актів. Чинне законодавство здебільшого визначає організаційні та процесуальні засади діяльності судів, однак не завжди забезпечує цілісне бачення законності як комплексної адміністративно-правової засади функціонування судової влади.

За таких умов адміністративно-правові засади реалізації принципу законності судової влади потребують комплексного наукового переосмислення. Особливої актуальності набуває дослідження законності як багатовимірної правової категорії, що виявляється на рівні правотворення, організаційного забезпечення судової системи, процесуальної форми здійснення правосуддя, адміністративного судового контролю та виконання судових рішень. З огляду на це виникає потреба в цілісному науковому підході до розуміння адміністративно-правових засад реалізації принципу законності судової влади, у формуванні пропозицій з удосконалення законодавства й практики його застосування.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Проблематика принципу законності, його місця в системі верховенства права, функціонування судової влади й адміністративного судочинства неодноразово була предметом наукового аналізу у вітчизняній і зарубіжній юридичній доктрині. Теоретико-методологічним підґрунтям дослідження є праці вчених у галузі теорії держави і права, конституційного права, адміністративного права та процесу, судоустрою й судочинства, зокрема В. Авер'янова, Ю. Битяка, А. Комзюка, С. Стеценка, Т. Коломоець, О. Кузьменко, Р. Мельника, І. Коліушка, Р. Куйбиди, М. Смоковича, В. Бевзенка, В. Шишкіна, В. Гаращука, П. Лютікова, О. Якуби, А. Пухтецької, Т. Фулей, В. Юровської, С. Ківалова, О. Салманової, М. Джафарової, В. Пчеліна, В. Стефанюка, А. Руденка, О. Неугоднікова, Є. Чаку, Н. Ільчишина, Л. Лученка та інших науковців. У їхніх працях розкрито загальні засади публічного адміністрування, адміністративного процесу, адміністративної процедури, судового контролю, організації адміністративного судочинства та гарантій прав людини у відносинах із публічною владою.

Особливе значення для формування теоретичної основи цієї дисертації мають наукові розробки, присвячені принципам права, співвідношенню верховенства права і законності, правовій визначеності, забороні свавільності, належній процедурі та методології правового дослідження. У цьому аспекті важливими є праці М. Братасюка, О. Росоляк, Л. Петрової, О. Дрозда, Є. Соболя, О. Сокурєнко, М. Костицького, В. Теремецького, А. Колодія, Л. Луць, С. Бобровник, Н. Максименко, В. Кондратенка, А. Манжули, Н. Оніщенко, І. Петровської, О. Марушія, В. Орешкіна, Г. Тимченка, С. Сидоренка, Я. Зубаревої, а також дослідників, які розкривали аксіологічні, системні, герменевтичні й антропоцентричні підходи до розуміння права та законності. Окреслені наукові позиції мають принципове значення для осмислення законності не як вузькоформальної вимоги дотримання норми, а як багатовимірної категорії, пов'язаної з якістю закону, конституційністю правового регулювання, юридичною визначеністю, захистом прав людини та належною організацією судової влади.

Окремий блок наукової літератури становлять праці, у яких досліджено принципи адміністративного судочинства, їх зміст, функції та місце в механізмі судового захисту особи. У цьому напрямі вагомими є напрацювання Н. Шевцової, А. Остаценка, А. Коренева, В. Скрипченка, М. Коваліва, І. Стахури, М. Бояринцевої, О. Корчинського, Н. Писаренко, О. Кононенко, В. Пчеліна, С. Бондарчука, О. Гаврилюк, Ж. Мельник-Томенко, Н. Ільєвої, В. Стояна, А. Черникової, С. Костецького, О. Константого, А. Горбалінського, А. Яреми, А. Строги, Ю. Довгалюк та інших дослідників.

У цих працях розкрито сутність принципів адміністративного судочинства, їх нормативне закріплення, значення для справедливого розгляду публічно-правових спорів, забезпечення доступу до правосуддя, контролю за дискреційними повноваженнями, мотивованості судового рішення, дотримання розумного строку й обмеження діяльності суб'єктів владних повноважень правом. Водночас у науковій літературі принцип законності здебільшого розглянуто як один зі складників ширшої системи принципів адміністративного судочинства або в контексті його співвідношення з принципом верховенства права, тоді як його адміністративно-правовий вимір у функціонуванні судової влади потребує окремого наукового осмислення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертацію виконано відповідно до пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2024 р. № 476. Тематика дослідження узгоджується насамперед із напрямом фундаментальних наукових досліджень із найбільш важливих проблем розвитку соціально-економічного, суспільно-політичного та людського потенціалу держави; кореспондує із сучасними завданнями забезпечення національної безпеки, правової стійкості держави та належного функціонування публічної влади в умовах воєнного стану й євроінтеграційних процесів. У роботі враховано актуальні тенденції оновлення судової системи, розвитку адміністративного судочинства, цифровізації судової діяльності, посилення вимог до судового контролю, правової визначеності, доступу до правосуддя та захисту прав людини. Дослідження виконано в межах плану науково-дослідної роботи Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка «Концептуально-методологічні засади правового регулювання процесу європейської інтеграції України», зареєстрованої в УкрІНТЕІ за державним реєстраційним номером 0116U006126.

Мета й завдання дослідження. *Метою* дослідження є формуванні цілісної теоретико-правової концепції адміністративно-правових засад реалізації принципу законності судової влади на основі комплексного аналізу наукової доктрини, чинного законодавства України, правозастосовної практики, європейських стандартів і зарубіжного досвіду, у розробленні науково обґрунтованих висновків і практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів забезпечення законності в адміністративному судочинстві та оновлення адміністративно-процесуального законодавства України.

Для досягнення поставленої мети визначено такі *завдання дослідження*:

– розкрити методологічні засади законності як складника принципу верховенства права;

- схарактеризувати систему принципів адміністративного судочинства;
- з'ясувати місце та значення принципу законності в системі принципів адміністративного судочинства;
- проаналізувати проблеми реалізації принципу законності в адміністративному судочинстві;
- визначити основні запобіжники порушень принципу законності в адміністративному судочинстві;
- обґрунтувати напрями удосконалення механізму запобігання порушенням законності в адміністративному судочинстві;
- дослідити особливості закріплення принципу законності в адміністративно-процесуальному законодавстві європейських країн;
- розкрити значення принципу законності як засади формування та оновлення адміністративно-процесуального законодавства України.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері реалізації принципу законності судової влади, організації та здійснення адміністративного судочинства, а також судового контролю за діяльністю суб'єктів публічної влади.

Предмет дослідження – адміністративно-правові засади реалізації принципу законності судової влади.

Методи дослідження. Для досягнення мети та виконання завдань дисертації застосовано комплекс загальнонаукових і спеціально-правових методів, що дав змогу забезпечити всебічне, системне й об'єктивне дослідження адміністративно-правових засад реалізації принципу законності судової влади.

Методи аналізу й синтезу використано для з'ясування змісту принципу законності, його місця в системі принципів адміністративного судочинства; для виокремлення структурних компонентів механізму його реалізації у сфері судової влади (підрозділи 1.1–1.3, 2.1).

Метод узагальнення дав змогу систематизувати наукові підходи до розуміння законності як складника верховенства права, узагальнити проблеми її реалізації в адміністративному судочинстві й сформулювати теоретичні положення та підсумкові висновки дослідження (підрозділи 1.1, 1.3, 2.1, 3.2).

Діалектичний і логічний методи застосовано для встановлення взаємозв'язку між верховенством права і законністю, виявлення причин та наслідків порушення принципу законності; також для послідовного розкриття логіки оновлення адміністративно-процесуального законодавства України (підрозділи 1.1, 2.1, 2.3, 3.2).

Абстрактно-логічний метод використано для формування висновків і пропозицій щодо вдосконалення механізмів реалізації принципу законності судової влади та оновлення адміністративно-процесуального законодавства України (підрозділи 2.3, 3.2).

Формально-юридичний метод застосовано під час аналізу Конституції України, Кодексу адміністративного судочинства України, Закону України «Про адміністративну процедуру», законодавства про судоустрій, актів європейського права, що стосуються стандартів належного адміністрування і доступу до правосуддя (підрозділи 1.1, 1.2, 3.1, 3.2).

Порівняльно-правовий метод забезпечив дослідження особливостей закріплення принципу законності в адміністративно-процесуальному законодавстві європейських країн та обґрунтування можливостей урахування відповідного досвіду під час удосконалення українського законодавства (підрозділи 2.3, 3.1, 3.2).

Системний і системно-структурний методи стали основою для визначення місця принципу законності в системі принципів адміністративного судочинства, дослідження взаємозв'язку адміністративної процедури, адміністративного судочинства й судового контролю та окреслення напрямів оновлення адміністративно-процесуального законодавства України (підрозділи 1.3, 2.2, 3.2).

Метод моделювання забезпечив розроблення пропозицій щодо вдосконалення механізму забезпечення законності в адміністративному судочинстві, зокрема щодо судового контролю за дискреційними повноваженнями, реагування на адміністративну бездіяльність, розвитку попереднього судового захисту та забезпечення процесуальних гарантій в умовах цифровізації адміністративного провадження (підрозділи 2.3, 3.2).

Нормативною базою дослідження є Конституція України, законодавство у сфері судоустрою, судочинства та адміністративної процедури, зокрема Кодекс адміністративного судочинства України, закони України «Про судоустрій і статус суддів», «Про Конституційний Суд України», «Про адміністративну процедуру», а також законодавчі акти, що регулюють питання виконання судових рішень, організаційного забезпечення діяльності судової влади та оновлення адміністративно-процесуального законодавства.

Емпіричну основу дослідження становлять матеріали судової практики у сфері адміністративного судочинства, рішення Конституційного Суду України, Верховного Суду, практика Європейського суду з прав людини, нормативно-правові акти та матеріали їх застосування у сфері організації й функціонування судової влади. До джерельної бази також залучено аналітичні матеріали, узагальнення судової практики, документи органів суддівського врядування та суддівського самоврядування, фахові наукові публікації, довідкові й енциклопедичні видання. Авторські узагальнення сформовано на підставі аналізу правозастосовної практики, матеріалів адміністративного судочинства, доктринальних підходів і власних наукових спостережень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є комплексним дослідженням адміністративно-правових засад реалізації принципу законності судової влади, у якому обґрунтовано авторський підхід до розуміння змісту, форм прояву, проблем реалізації та напрямів забезпечення цього принципу в адміністративному судочинстві й адміністративно-процесуальному законодавстві України. У результаті проведеного дослідження сформульовано наукові положення, висновки й практичні рекомендації, спрямовані на вдосконалення нормативного, організаційного, процесуального, контрольного та інституційного механізмів забезпечення законності у сфері судової влади, зокрема:

Уперше:

– систематизовано проблеми реалізації принципу законності в адміністративному судочинстві за їхнім функціональним впливом на судовий захист. Обґрунтовано, що такі проблеми виявляються на рівні доступу особи до адміністративного суду, визначення меж судового контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень, доказування, мотивування судових рішень, забезпечення єдності судової практики, своєчасності розгляду справ і фактичного виконання судових актів;

– розроблено цілісну модель удосконалення механізму запобігання порушенням законності в адміністративному судочинстві, побудовану на поєднанні нормативних, організаційних, аналітичних, методичних, інформаційно-цифрових та виконавчих засобів; нормативний складник моделі спрямовано на вдосконалення адміністративно-процесуального регулювання; організаційний – на забезпечення належного функціонування судової системи; аналітичний – на узагальнення судової практики й виявлення типових порушень; методичний – на вироблення орієнтирів для правозастосування; інформаційно-цифровий – на розвиток електронного провадження; виконавчий – на забезпечення реального виконання судових рішень;

– запропоновано систему напрямів оновлення адміністративно-процесуального законодавства України з позиції принципу законності. Вона охоплює узгодження загального і спеціального процедурного регулювання, посилення взаємозв'язку адміністративної процедури з адміністративним судочинством, удосконалення засобів реагування на адміністративну бездіяльність, розвиток інституту попереднього судового захисту, нормативне врегулювання повного адміністративного дос'є та забезпечення цифрової форми адміністративного провадження; на цій основі обґрунтовано доцільність завершення ревізії спеціального законодавства, закріплення пріоритету загальних процедурних гарантій, підвищення вимог до мотивування адміністративного акта, конкретизації правових наслідків бездіяльності суб'єктів владних повноважень і забезпечення еквівалентності процесуальних гарантій у паперовій та електронній формах адміністративного провадження.

Удосконалено:

– теоретико-методологічне розуміння законності як складника принципу верховенства права шляхом конкретизації її змісту з позицій формально-нормативного, аксіологічного, герменевтичного, функціонального та антропоцентричного підходів. Це дало змогу розглядати законність не як суто формальну вимогу відповідності дій суб'єктів права законові, а як комплексну адміністративно-правову засаду, що охоплює нормативну визначеність, ціннісну спрямованість правового регулювання, належну інтерпретацію правових норм, ефективність судового контролю та орієнтованість на захист прав людини;

– підходи до класифікації принципів адміністративного судочинства шляхом обґрунтування доцільності їх систематизації за функціонально-юридичною роллю в механізмі адміністративного правосуддя; на підставі цього виокремлено аксіологічно-основоположні, інституційно-гарантійні, процесуально-функціональні та відновлювально-компенсаційні принципи, що дало змогу конкретизувати місце принципу законності в системі засад адміністративного судочинства та розкрити його зв'язок із доступом до правосуддя, рівністю

сторін, змагальністю, офіційним з'ясуванням усіх обставин справи, мотивованістю судового рішення й ефективністю судового захисту;

– наукове уявлення про зміст принципу законності в європейському адміністративно-процесуальному законодавстві шляхом обґрунтування його процедурно-правозахисної природи; доведено, що цей зміст виявляється у взаємозв'язку адміністративної процедури, мотивованості рішення, участі особи в адміністративному провадженні, своєчасності розгляду справи, контролю за дискреційними повноваженнями адміністративного органу та подальшого ефективного судового контролю.

Набуло подальшого розвитку:

– положення про правозахисну спрямованість принципу законності, відповідно до якого його реалізація передбачає обов'язок держави та суду забезпечити реальний, а не декларативний захист прав, свобод і законних інтересів особи; у цьому аспекті законність постає не тільки як вимога правильного застосування норми права, а також як гарантія недопущення свавільного владного втручання, забезпечення ефективного судового контролю та неможливості збереження чинності судових рішень, ухвалених із порушенням норм матеріального чи процесуального права;

– положення про систему процесуальних запобіжників порушень принципу законності в адміністративному судочинстві через уточнення їх змісту, функціонального призначення та взаємозв'язку на всіх стадіях судового захисту – від звернення до адміністративного суду до фактичного виконання судового рішення; до таких запобіжників належать неупередженість суду, публічність процесу, всебічне дослідження доказів, повнота мотивування судового рішення, диференціація процесуальних форм, право на правничу допомогу, попередній судовий захист і належне виконання судових актів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості застосування матеріалів дисертації, її висновків, пропозицій і рекомендацій у науково-дослідній, освітній, законотворчій та правозастосовній діяльності.

У науково-дослідній діяльності результати дисертації можуть слугувати основою для подальшого вивчення адміністративно-правових засад реалізації принципу законності судової влади, удосконалення механізмів забезпечення законності в адміністративному судочинстві, розвитку судового контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень та оновлення адміністративно-процесуального законодавства України.

В освітньому процесі положення, висновки й рекомендації дисертації доцільно використовувати під час викладання навчальних дисциплін з адміністративного права, адміністративного процесу, сучасних проблем адміністративного судочинства, а також у підготовці лекційних і практичних занять, навчально-методичних матеріалів і наукових робіт.

У законотворчій діяльності сформульовані в роботі ідеї, висновки та пропозиції можуть бути враховані під час удосконалення адміністративно-процесуального законодавства України, зокрема щодо посилення гарантій реалізації принципу законності, регулювання адміністративної бездіяльності, розвитку попереднього судового захисту, удосконалення мотивування рішень та гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами.

У правозастосовній діяльності висновки та практичні рекомендації можуть бути використані для оптимізації діяльності адміністративних судів, підвищення якості розгляду публічно-правових спорів, посилення контролю за дискреційними повноваженнями суб'єктів владних повноважень, підвищення рівня мотивованості судових рішень і забезпечення ефективного судового захисту прав, свобод і законних інтересів особи.

Особистий внесок здобувача. Основні положення, узагальнення, висновки, пропозиції та рекомендації дисертації сформульовано здобувачем самостійно на підставі опрацювання, аналізу й інтерпретації наукових, нормативних, статистичних та емпіричних джерел. Наукові результати, подані в роботі, є особистим внеском здобувача та не відтворюють раніше опубліковані розробки інших дослідників.

Апробація результатів дослідження. Основні результати проведеного дослідження, його концептуальні наукові положення та висновки оприлюднено на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: «Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики» (м. Харків, 27 березня 2025 р.), «Актуальні питання адміністративного права та адміністративного судочинства» (м. Харків, 15 травня 2025 р.), «Правові засади діяльності правоохоронних органів» (м. Харків, 6 листопада 2025 р.), «Юридична відповідальність військовослужбовців та працівників правоохоронних органів в умовах воєнного стану» (м. Харків, 29 січня 2026 р.), «Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики» (м. Харків, 25 березня 2026 р.).

Оцінка структури, мови та стилю дисертації. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 222 сторінки. Список використаних джерел містить 170 найменувань на 21 сторінці. Додатки розміщено на 6 сторінках.

Дисертація написана науковим стилем, українською мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття.

Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації. Основні положення та висновки дисертації викладено у 10 наукових працях, з яких 5 - одноосібних статті опубліковані в журналах, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук; 5 – тези доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ, у яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Костецький С. С. Сутність принципу верховенства права. *Наукові записки. Серія: Право.* 2022. Вип. 13. С. 23–27. DOI: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2022-13-23-28>.

2. Костецький С. С. Механізм запобігання порушенням законності в адміністративному судочинстві. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція.* 2021. № 51. С. 65–67. DOI: <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.51.13>.

3. Костецький С. С. Принцип законності як визначальний у формуванні та оновленні адміністративно-процесуального законодавства України. *Наукові записки. Серія: Право*. 2024. № 17. С. 154–158. DOI: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2024-17-154-158>.

4. Костецький С. С. Вдосконалення механізму запобігання порушенню принципу законності в адміністративному судочинстві. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 5, т. 2. С. 180–184. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.2.26>.

5. Костецький С. С. Основні запобіжники порушень принципу законності в адміністративному судочинстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. Вип. 90, ч. 3. С. 238–243. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.3.34>

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Костецький С. С. Європейські стандарти законності судової влади та їх значення для України. *Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики* : збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами XIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 27 березня 2025 р. У 2 ч. Ч. 1. Серія «Сектор безпеки України». Вип. 54 / упоряд. Ю. В. Мех. Харків : Друкарня Мадрид, 2025. С. 86–90.

2. Костецький С. С. Принцип законності як орієнтир кодифікації адміністративно-процесуального законодавства України. *Актуальні питання адміністративного права та адміністративного судочинства* : збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 15 травня 2025 р. Серія «Сектор безпеки України». Вип. 55 / упоряд. Ю. В. Мех. Харків : Друкарня Мадрид, 2025. С. 58–63.

3. Костецький С. С. Цифровізація адміністративного судочинства крізь призму принципу законності. *Правові засади діяльності правоохоронних органів* : збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами XII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 6 листопада 2025 р. Ч. 1. Серія «Сектор безпеки України». Вип. 56 / упоряд. Ю. В. Мех. Харків : Друкарня Мадрид, 2025. С. 118–124.

4. Костецький С. С. Законність судової влади в умовах оновлення адміністративно-процесуального законодавства України. *Юридична відповідальність військовослужбовців та працівників правоохоронних органів в умовах воєнного стану* : збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 29 січня 2026 р. Серія «Сектор безпеки України». Вип. 57 / упоряд. Ю. В. Мех. Харків : Друкарня Мадрид, 2026. С. 93–99.

5. Костецький С. С. Форми реалізації принципу законності у сфері судової влади. *Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики* : збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами XIV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 25 березня 2026 р. У 2 ч. Ч. 1. Серія «Сектор безпеки України». Вип. 58 / упоряд. Ю. В. Мех. Харків : Друкарня Мадрид, 2026. С. 80–84.

Характеристика особистості здобувача. Костецький Сергій Сергійович народився 1 вересня 1996 року смт. Устинівка Устинівського району Кіровоградської області. У 2013 році закінчив Бобринецький технікум ім. В.Порика Білоцерківського національного аграрного університету де здобув повну середню освіту.

У 2013 році вступив за денною формою навчання на юридичний факультет Одеського національного морського університету. У 2017 році здобув перший рівень вищої освіти «Бакалавр» за спеціальністю «Правознавство» отримав професійну кваліфікацію «Юрист», продовжуючи навчання, у 2018 році отримав другий рівень вищої освіти «Магістр» за спеціальністю 081 «Правознавство».

З вересня 2020 року аспірант кафедри галузевого права та правоохоронної діяльності Центральноукраїнського державного університету ім. В.Винниченка за спеціальністю 081 «Право».

У період з 22.04.2019 року по 10.07.2020 року працював на посаді секретаря судового засідання Устинівського районного суду Кіровоградської області.

У період з 13.07.2020 року по 10.02.2021 року працював на посаді помічника судді Широківського районного суду Дніпропетровської області.

У період з 15.02.2021 року по 28.04.2021 року працював на посаді секретаря судового засідання Долинського районного суду Кіровоградської області.

У період з 17.09.2021 року по 16.01.2024 року працював на посаді секретаря судового засідання Бобринецького районного суду Кіровоградської області.

З 17.01.2024 року, по теперішній час, працює на посаді помічника судді Бобринецького районного суду Кіровоградської області.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Стиль викладення в дисертації матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують доступність їхнього сприйняття.

У результаті попередньої експертизи дисертації Костецького С.С. та повноти публікації основних результатів дослідження.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Костецького Сергія Сергійовича тему: «Адміністративно-правові засади реалізації принципу законності судової влади».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Костецького Сергія Сергійовича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12

січня 2017 року № 40.

3. Рекомендувати дисертацію Костецького Сергія Сергійовича тему: «Адміністративно-правові засади реалізації принципу законності судової влади», до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 Право.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 8, проти – 0, таких, що утримались – 0; здобувач Костецький С.С. – не голосував

Головуючий на засіданні:

професор кафедри галузевого права та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного університету ім. В. Винниченка
доктор юридичних наук, професор,

Андрій МАНЖУЛА

Рецензент:

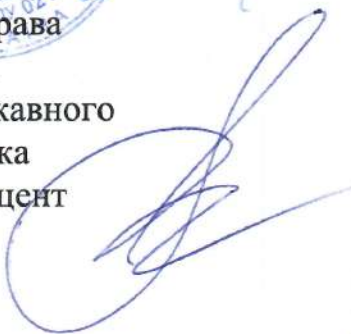
Професор кафедри загальноправових дисциплін та державного управління
Центральноукраїнського державного університету ім. В. Винниченка
доктор юридичних наук, професор

Віталій КОНДРАТЕНКО

Рецензент:

Доцент кафедри галузевого права та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного університету ім. В. Винниченка
кандидат юридичних наук, доцент

Наталія МАКСИМЕНКО

